

- ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΜΗΤΡΙΚΗ – ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ.

- ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΛΕΜΠΕΣΗ.

- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

**ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΒΑΣΙΛΙΚΟ – ΧΑΛΚΙΔΑΣ, ΤΚ 34002,
ΕΥΒΟΙΑ.**

- ΤΗΛΕΦΩΝΟ

6984879518.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	σ. 2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	σ. 3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σ. 4
<u>A. Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.....</u>	<u>σ. 5</u>
1. Ο ορισμός των εννοιών που αφορούν την γλώσσα.....	σ. 5
2. Παράγοντες εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας.....	σ. 6
<u>B. ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ.....</u>	<u>σ. 9</u>
1. Μοντέλα διδασκαλίας στην προσχολική ηλικία.....	σ. 9
2. Μοντέλα διδασκαλίας στο Δημοτικό.....	σ.10
3. Μέθοδοι διδασκαλίας για την διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.....	σ.11
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σ.13
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σ.14
1. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	σ.14
2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	σ. 14

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γλώσσα είναι ένα πολύ σημαντικό όπλο για κάθε άτομο καθώς συμβάλλει στην επικοινωνία, αλλά και στη βελτίωση σε ποικίλους τομείς της καθημερινής δραστηριότητας. Προσφέρει τη δυνατότητα να έρθει κάποιος σε επαφή με άλλους ανθρώπους και να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, ωστόσο έχει πολλά ακόμα οφέλη. Η γλώσσα είναι μια δύναμη που του επιτρέπει να συμμετάσχει σε διάφορες δραστηριότητες και να ενημερώνεται σε ποικίλα θέματα της καθημερινής ζωής. Μπορεί να καταλάβει την ιστορία του τόπου του, αλλά και την εξέλιξή της από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Παράλληλα συνιστά δύναμη και για την κοινωνία καθώς τη βοηθά να εξελιχθεί σε όλα τα επίπεδα. Σε επίπεδο μάλιστα πολιτισμού η γλώσσα και οι λέξεις της είναι φορτωμένες με τον πολιτισμό κάθε κοινωνίας. Με την πάροδο του χρόνου η γλώσσα αναπλάθεται και ωριμάζει. Δίνει τη δυνατότητα για τη σύναψη φιλικών και διακρατικών σχέσεων. Επομένως, είναι εύληπτο ότι η γλώσσα δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη πολλών τομέων στην κοινωνία.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους πρόσφυγες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στη χώρα υποδοχής και εγκατάστασης. Ιδιαίτερα η άγνοια της γλώσσας είναι ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα στην καθημερινότητά τους. Οι πρόσφυγες μαθητές χρειάζονται υποστήριξη για να μάθουν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη γλώσσα και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στο ελληνικό σχολείο όπου έχουν γραφτεί.¹ Στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα δομικά χαρακτηριστικά και η φυσιογνωμία της και να αντιμετωπίζεται στη φυσική τους χρήση και όχι να αρκείται στην τυποποιημένη διδασκαλία τους. Το ζήτημα που τίθεται δεν είναι πως θα μάθουν οι μετανάστες μαθητές άριστα την ελληνική, αλλά πως θα ενισχυθούν οι συνθήκες διδασκαλίας, έτσι ώστε όλοι οι μαθητές που συνυπάρχουν σε μία τάξη, να δώσουν τον καλύτερο εαυτό τους από τη μία και από την άλλη, να αξιοποιηθεί το υπάρχον δυναμικό ως έχει, για να βελτιωθούν οι επιδόσεις των αλλοδαπών μαθητών.

¹ Αθανασίου, 2002.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα η σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού είναι γλωσσικά και πολιτισμικά πολύμορφη. Οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν μαθητές οι οποίοι έχουν διαφορετικές γλωσσικές προελεύσεις και αλλότρια επίπεδα γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Η αναγνώριση ότι η τάξη δεν είναι ομοιογενής, μπορεί να συντελέσει στην άμβλυνση των επιπτώσεων της σχολικής επίδοσης. Αντίθετα η αγνόηση της ανομοιογένειας φέρνει το αντίθετο αποτέλεσμα και οδηγεί σε χαμηλές επιδόσεις σημαντικά ποσοστά μαθητών. Προκειμένου να λειτουργήσει αποδοτικά το σχολείο, αποτελεί αδήριτη ανάγκη να γίνουν αξιόλογες αλλαγές, να σχεδιαστούν ειδικά προγράμματα σπουδών, να διευρύνουν οι δάσκαλοι τις γνώσεις τους και τις δεξιότητες.

Είναι γεγονός ότι οι δάσκαλοι οι οποίοι ευαισθητοποιούνται για την πρόοδο των μαθητών τους, θα πρέπει να δώσουν έμφαση στον λειτουργικό τρόπο μάθησης και όχι στον μνημονικό ή στην αποστήθιση.² Πρέπει να παρακαμφθεί η εμπειρική γνώση, συνεπώς σίγουρα χρειάζεται ένας καλύτερος σχεδιασμός για να αντιμετωπιστούν μια σειρά καταστάσεις στα σχολεία που έχουν υπερσυσσωρευμένο αριθμό αλλοδαπών για την βελτίωση των επιδόσεων και αυτών αλλά και των Ελλήνων μαθητών. Προς αυτήν την κατεύθυνση θεωρείται απαραίτητο να εφαρμοστούν κάποιες στρατηγικές. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση όλων που διαβιούν στις δομές φιλοξενίας της χώρας, αποτελεί βασικό καθήκον της ελληνικής πολιτείας.

² Δαμανάκης, 2007.

A. Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.

1. Ο ορισμός των εννοιών που αφορούν την γλώσσα.

Καταρχήν κρίνεται αναγκαία η διευκρίνιση των εννοιών που σχετίζονται με την γλώσσα για να καθίσταται επαρκής και ορθός ο χαρακτηρισμός της εκάστοτε περίπτωσης.

Καταρχάς ως **πρώτη γλώσσα** εννοείται η γλώσσα που το άτομο κατέκτησε στα πρώτα χρόνια της ζωής του μέσω της επαφής του με το άμεσο περιβάλλον στο οποίο ανατρέφεται, αν και πλέον έχει αντικατασταθεί με τον όρο « μητρική γλώσσα ». Αυτό μεταξύ άλλων, οφείλεται και στο γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις άλλη είναι η γλώσσα της μητέρας ενός παιδιού και άλλη η γλώσσα που κατέχει το ίδιο το παιδί. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δύο οι πρώτες γλώσσες που κατακτά κατά την πρώτη παιδική του ηλικία που είτε παρουσιάζουν την ίδια δύναμη είτε όχι.

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί η **ταυτόχρονη ή γνήσια γλώσσα**. Σύμφωνα με τον Tabors,³ η ταυτόχρονη διγλωσσία συμβαίνει όταν το παιδί έρχεται σε επαφή με τις δύο γλώσσες ταυτόχρονα, σε πολύ μικρή ηλικία . Σύμφωνα με την Τριάρχη - Herrmann,⁴ αυτό μπορεί να συμβεί είτε γιατί μέσα στην οικογένεια λειτουργούν και τα δύο γλωσσικά συστήματα, είτε γιατί τα δύο γλωσσικά συστήματα υπάρχουν στην οικογένεια και στο άμεσο περιβάλλον του παιδιού – όπως ο παιδικός σταθμός ή το νηπιαγωγείο. Χαρακτηριστικό της διγλωσσίας αυτής είναι ότι συνήθως δεν υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ μητρικής και δεύτερης γλώσσας, το δίγλωσσο άτομο έχει δηλαδή δύο μητρικές, δύο πρώτες γλώσσες. Αυτό δε σημαίνει, ωστόσο ότι κατέχει απαραίτητα και τις δύο γλώσσες το ίδιο καλά

Με τον όρο **δεύτερη γλώσσα** αναφερόμαστε σε εκείνη τη γλώσσα που κατακτά δεύτερη ένα άτομο, αφού έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσει ή έχει ήδη ολοκληρώσει την εκμάθηση της πρώτης γλώσσας. Διαφορετικά πρόκειται για την λεγόμενη «ξένη γλώσσα». Πέρα από το χρονολογικό πλαίσιο, την διαφοροποιεί από την πρώτη γλώσσα το γεγονός ότι κατακτιέται προπάντων μέσω της επαφής του με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας αυτής σε ένα φυσικό περιβάλλον και ότι το άτομο χρειάζεται τη γλώσσα

³ Tabors, 2004.

⁴ Τριάρχη – Herrmann, 2000.

αυτή κατά την καθημερινή επικοινωνία που έχει με τους συνανθρώπους του, τόσο για επαγγελματικούς όσο και για προσωπικούς λόγους.

Έχει ιδιαίτερη σημασία επίσης να γίνει μνεία στην **διαδοχική ή επάλληλη γλώσσα**. Αυτή κατακτιέται, όταν η δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται σε μια ηλικία κατά την οποία η πρώτη έχει ήδη σταθεροποιηθεί - περίπου μετά το τρίτο ή το πέμπτο έτος της ηλικίας. Ο David Goodman⁵ υποστηρίζει ότι το παιδί ξεκινάει να μαθαίνει τη δεύτερη γλώσσα αφού πρώτα έχουν κατακτηθεί οι βασικοί κανόνες της πρώτης και πιθανότατα αυτό θα επηρεάσει την κατάκτηση της δεύτερης. Το παιδί γνωρίζει πώς να κάνει συζητήσεις και είναι γνωστικά πιο ώριμο συγκριτικά με την ταυτόχρονη διγλωσσία.

Είναι πλέον αποδεκτό ότι οι άνθρωποι μπορούν να μάθουν μια δεύτερη γλώσσα με τέτοιο τρόπο ώστε πάντα να εξαρτάται από την πρώτη γλώσσα. Η καλή γνώση μιας γλώσσας είτε μπορεί να αλλάξει με το χρόνο ανάλογα με τη γεωγραφική ή κοινωνική κινητικότητα είτε να μείνει σχετικά σταθερή στο χρόνο και από τόπο σε τόπο. Αυτό βεβαίως αποτελεί μια ψυχοκοινωνική ερμηνεία και με αυτήν ασχολείται περισσότερο η κοινωνική ψυχολογία και η ψυχολογία της διγλωσσίας.

2. Παράγοντες εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας.

Κάθε άνθρωπος θέτει στόχους στη ζωή του και προσπαθεί να τους πραγματοποιήσει. Η επιτυχία τους εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες, συνθήκες και γεγονότα αλλά ίσως ο σημαντικότερος είναι τα κίνητρα⁶ για την εκάστοτε επιλογή του.

Καταρχάς, χρειάζεται να αναφερθούν τα εσωτερικά κίνητρα του ατόμου, αφού αποτελεί νευραλγικής σημασίας η διάθεση για την εκμάθηση της γλώσσας και πρέπει να θέλει το ίδιο το άτομο να τη μάθει. Η πρόθεση, η θετική στάση - attitudes - απέναντι στη δεύτερη γλώσσα και στους ομιλητές της έχει άμεση επίδραση στην τελική έκβαση της εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας. Ένας δεύτερος παράγοντας ατομικών διαφορών στην εκμάθηση μιας γλώσσας είναι η λεγόμενη έφεση/ κλίση - aptitude - δηλαδή η ικανότητα να επιτύχει κανείς ένα μαθησιακό στόχο και, στη

⁵ David Goodman, 2012.

⁶ Νικολάου, 2011.

συγκεκριμένη περίπτωση, η θετική προδιάθεση - propensity - να μάθει μια δεύτερη γλώσσα. Η προσωπικότητα του ομιλητή/ μαθητή αποτελεί μια καίρια συνιστώσα στην εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, η αυτοεκτίμηση - self esteem - του ομιλητή μπορεί να επηρεάσει τη συνολική του επίδοση και το βαθμό επάρκειάς του στη δεύτερη γλώσσα. Η αυτοεκτίμηση έχει τρεις πτυχές : α) η συνολικότερη εκτίμηση που έχει ο ομιλητής για τον εαυτό του, β) η ειδικότερη εκτίμηση που έχει για τον εαυτό του σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα, όπως στο σχολείο, στη δουλειά και γ) η εκτίμηση που έχει για τον εαυτό του ως προς την ικανότητα του να αντεπεξέρχεται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως να γράφει ένα γράμμα.

Από την άλλη μεριά, τα εξωτερικά κίνητρα του μαθητή καθίστανται αρωγός ή εμπόδιο για να μαθαίνει πολύ καλά την δεύτερη γλώσσα. Καθοριστικός είναι ο ρόλος των συνομηλίκων, διότι επηρεάζει την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας και συμβάλλει στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων του παιδιού. Παράλληλα η συμβολή της οικογένειας και η θετική στάση του οικογενειακού περιβάλλοντος προς την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας θεωρείται μεγίστης σημασίας. Ενώ ταυτόχρονα το σχολικό περιβάλλον προσφέρει οργανωμένη μάθηση στην δεύτερη γλώσσα, μπορεί μάλιστα να επιδρά θετικά ή αρνητικά στη γλωσσική του ανάπτυξη και συμπεριφορά. Το παιδί θα είναι περισσότερο ή λιγότερο επικοινωνιακό ανάλογα με το πώς θα το δεχτούν οι συμμαθητές του στο σχολείο και αν οι δάσκαλοι θα το αντιμετωπίζουν ευνοϊκά ή μειονεκτικά. Με άλλα λόγια ένα μη ευνοϊκό σχολικό κλίμα μπορεί να οδηγήσει στο περιθώριο το δίγλωσσο παιδί, με αποτέλεσμα η δεύτερη γλώσσα να μην καλλιεργείται σε ικανοποιητικό βαθμό. Το πιθανότερο είναι να προτιμήσει να συναναστρέφεται τους ομοεθνείς του, να απομονωθεί μαζί τους μιλώντας την μητρική του - που τού είναι και πιο εύκολο - και τελικά να μη μάθει την δεύτερη γλώσσα. Είναι αξιοσημείωτη επιπλέον η ηλικία κατά την οποία ξεκινά την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ότι η πρώιμη πρόσκτηση της δεύτερης γλώσσας επηρεάζει θετικά την γλωσσική εξέλιξη του ατόμου.

Αξίζει να σημειωθούν επίσης οι τρόποι εκμάθησης - learning styles - και οι στρατηγικές εκμάθησης - learning strategies - του ομιλητή που αποτελούν δύο ακόμα παράγοντες ατομικών διαφορών. Οι τρόποι εκμάθησης περιγράφουν το πώς μαθαίνει

ο ομιλητής, στην προκειμένη περίπτωση, μια νέα γλώσσα : ο τρόπος γλωσσικής εκμάθησης - language learning style. Τέλος, οι στρατηγικές εκμάθησης είναι οι συγκεκριμένες τεχνικές επεξεργασίας, αποθήκευσης και ανάκλησης του γλωσσικού υλικού που χρησιμοποιούν οι ομιλητές με σκοπό να κάνουν πιο αποτελεσματική την ίδια τη μάθηση.

B. ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΕΣ.

1. **Μοντέλα διδασκαλίας στην προσχολική ηλικία.**

Η διεθνής βιβλιογραφία - σχετικά με την εκπαίδευση δίγλωσσων ή αλλόγλωσσων παιδιών στο επίπεδο της προσχολικής αγωγής - είναι πολύ περιορισμένη σε σύγκριση με τα πειράματα και τις έρευνες που γίνονται για τις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Ωστόσο, υπάρχουν τρεις προτάσεις που αφορούν τις μεικτές τάξεις.⁷

Το πρώτο μοντέλο προτείνει οργανωτικές και γλωσσικές διευθετήσεις της τάξης. Οργανωτικά προβλέπεται η σταθερή ρουτίνα, ώστε το παιδί να έχει δεδομένα για το πότε συμβαίνει κάθε δραστηριότητα, ενώ γλωσσικά προβλέπονται αλλαγές στον τρόπο που οι νηπιαγωγοί απευθύνονται στα παιδιά δεύτερης γλώσσας ανάλογες με αυτές που χρησιμοποιούνται για τα μικρά παιδιά που μαθαίνουν για πρώτη φορά τη μητρική τους.

Το δεύτερο μοντέλο προβλέπει την ενεργό εμπλοκή μαθητών της κυριαρχούσας γλώσσας στη διαδικασία γλωσσικής και κοινωνικής ένταξης των αλλόγλωσσων παιδιών. Ύστερα από ενημέρωση όλων των παιδιών της τάξης, ανατίθεται σε κάποια από αυτά ένας ισχυρότερος ρόλος στην προσέγγιση των αλλόγλωσσων παιδιών με στόχο τη διατήρηση της επικοινωνίας και τη διαδικασία ένταξης των δεύτερων στην ομάδα. Για το σκοπό αυτό διδάσκονται να τροποποιούν τον λόγο τους ώστε να γίνονται κατανοητά από τους αλλόγλωσσους συμμαθητές τους. Παράλληλα, προβλέπεται η παραμονή των παιδιών με νηπιαγωγούς της δικής τους γλώσσας ανά χρονικά διαστήματα κάθε ημέρας.

Τέλος, το τρίτο μοντέλο επικεντρώνεται στη γλωσσική ανάπτυξη μέσω ειδικών στρατηγικών και τεχνικών με απώτερο σκοπό την γλωσσική ένταξη των αλλόγλωσσων παιδιών. Η γλωσσική διδασκαλία αποτελεί τον κεντρικό

⁷ Κωνσταντίνου, 1998.

άξονα του ημερήσιου προγραμματισμού ενώ ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση μέσα στην τάξη.

Είναι αμφιλεγόμενο και αποτελεί αντικείμενο μελέτης ποιο από αυτά τα μοντέλα είναι πιο συμβατό με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο ή εάν χρειάζεται να γίνει ο γόνιμος συνδυασμός τους για το κάλλιστο αποτέλεσμα. Κάθε σχολική τάξη βέβαια είναι μια ξεχωριστή περίπτωση και γι' αυτό είναι απαραίτητες επίσης οι στρατηγικές και οι παρεμβάσεις του/ της νηπιαγωγού που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την εκπαίδευση των δίγλωσσων μαθητών του νηπιαγωγείου στην εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

2. Μοντέλα διδασκαλίας στο Δημοτικό.

Τα παιδιά διαφέρουν σημαντικά από τους ενήλικες στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν την ξένη γλώσσα. Γι' αυτό και η διδασκαλία γλώσσας στα παιδιά συνιστάται να γίνεται με παιγνιώδη τρόπο, δηλαδή με τραγούδια, παιχνίδια, ζωγραφική/ σχέδιο, χειροτεχνία, δραστηριότητες κίνησης στην τάξη, σχέδια εργασίας, σύντομες ιστορίες και παραμύθια.

Η χρήση ιστοριών προσφέρει την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να είναι πιο ευέλικτοι, αφού μπορούν εύκολα να τις συνδυάσουν και να τις εμπλουτίσουν με χειροτεχνίες και κατασκευές, παιχνίδια και τραγούδια. Έτσι, ενισχύεται η πολυαισθητηριακή προσέγγιση – η χρήση όλων των αισθήσεων - ενώ ταυτόχρονα καλλιεργούνται διάφοροι τρόποι μάθησης. Οι ιστορίες μάλιστα αποτελούν πολύ σημαντικό υλικό και εργαλείο για τον εκπαιδευτικό, αφού εξασκούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών και εμπλουτίζουν τη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό επιτυγχάνεται όταν τα παιδιά μοιράζονται μέσα στην τάξη μια κοινή εμπειρία διότι μπορεί να προκαλέσει ενθουσιασμό, περιέργεια, ανυπομονησία, ίσως και προβληματισμό. Η αξιοποίηση της ιστορίας με δραστηριότητες, όπως η ζωγραφική ή η παντομίμα, βοηθά τη δημιουργική χρήση των εννοιών και των γλωσσικών στοιχείων ανάλογα με τις ικανότητες, τις δεξιότητες και τη φαντασία του κάθε μαθητή.

Η διδασκαλία της γλώσσας πρέπει να στραφεί στον επαγωγικό τρόπο και την υποστήριξη της μάθησης μέσω της ανακάλυψης λόγω του γνωστικού επιπέδου των μαθητών αυτής της ηλικίας. Ο μαθητής μπορεί εύληπτα να ανακαλύψει τη γλώσσα μέσα από τη χρήση της στις ιστορίες, στις δραστηριότητες και στα παιχνίδια και όχι μέσα από την παρουσίαση κανόνων ή μηχανικών ασκήσεων και επαναλήψεων. Έτσι ενισχύεται η συμμετοχή και η αυτενέργεια των μαθητών - βιωματικότητα - κατά τον Pestalozzi.⁸ Αντίθετα, η παρουσίαση γραμματικών κανόνων και η χρήση μεταγλώσσας είναι εντελώς ασύμβατη με το νεαρό της ηλικίας των μαθητών και με το γνωστικό τους επίπεδο. Κρίνεται αναγκαία λοιπόν η αποφυγή της ρητής διδασκαλίας της γραμματικής και η εστίαση στο νόημα, και όχι η γραμματικο-συντακτική δομή της γλώσσας.

Συγκεκριαλιώνοντας, η αφήγηση των ιστοριών αποτελεί μια από τις πιο επιτυχημένες τεχνικές διδασκαλίας της γλώσσας. Αρκεί ο εκπαιδευτικός να τις αξιοποιήσει στον μέγιστο βαθμό δημιουργώντας διασκεδαστικό και ενδιαφέρον κλίμα στην τάξη, πλούσιο σε ερεθίσματα έχοντας στόχο να διατηρήσει και να αυξήσει ακόμα περισσότερο τον ενθουσιασμό των μικρών μαθητών.

3. Μέθοδοι διδασκαλίας για την διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι μαθητές πρέπει να έχουν πάντοτε ή μάλλον τις περισσότερες φορές την διάθεση και την επιθυμία να συμμετέχουν στο μάθημα. Κρίνεται απαραίτητο να βρίσκονται σε θέση και να εμπλέκονται με επιτυχία στις δραστηριότητες, ώστε να προετοιμαστούν κατάλληλα για τη χρήση της γλώσσας σε αυθεντικές περιστάσεις, αν χρειαστεί. Είναι έργο του εκπαιδευτικού λοιπόν να επινοήσει και να εφαρμόσει μεθόδους οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση των οποιωνδήποτε προβλημάτων.⁹

Σε μια πρώτη προσέγγιση χρειάζεται οι μαθητές να διδαχθούν στρατηγικές ανάγνωσης που θα τους βοηθήσουν να απεμπλακούν από την προσπάθεια για την κατανόηση της κάθε λέξης ξεχωριστά. Με τις τεχνικές αυτές, θα καταφέρουν να

⁸ Pestalozzi, 2018.

⁹ Καραντζόλα - Φλιάτουρας, 2004.

ξεφύγουν από τα στενά όρια της κάθε λέξης και να επιτύχουν την ουσιαστική κατανόηση του κειμένου, όπως να συμπεραίνουν το νόημα από τα συμφραζόμενα, να κατανοούν το γενικό νόημα του κειμένου και να επιστρατεύουν ήδη υπάρχουσες γνώσεις που έχουν. Σε μια δεύτερη προσέγγιση οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ενθαρρύνουν τους μαθητές να διαβάζουν περισσότερο στον ελεύθερο χρόνο τους και όχι μόνο για τις ανάγκες του μαθήματος. Προτιμότερο είναι τα κείμενα που διαβάζουν να ανήκουν σε διάφορα είδη γραπτού λόγου - όπως λογοτεχνία, εφημερίδες, περιοδικά - ώστε να προσιδιάζουν με τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες τους. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές εξασκούν την ικανότητά τους για την κατανόηση του γραπτού λόγου, βελτιώνουν το γλωσσικό και μορφωτικό τους επίπεδο, αποκτούν γνώσεις που ενδεχομένως θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν με μεγαλύτερη ευκολία τα κείμενα που θα συναντήσουν στην τάξη και εξοικειώνονται με διαφορετικά είδη του γραπτού λόγου.

Εκτός από αυτά, ο εκπαιδευτικός έχει χρέος να προσφέρει κίνητρα στους μαθητές για να εμπλακούν στην ανάγνωση ενός κειμένου που θα είναι ουσιαστική και κριτική και όχι επιφανειακή. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει οι δραστηριότητες που συνοδεύουν το κείμενο να είναι επικοινωνιακές και να στοχεύουν στη βαθιά κατανόηση των πληροφοριών που περιέχει το κείμενο. Για παράδειγμα, οι δραστηριότητες αυτές δεν πρέπει να περιορίζονται σε απλές ερωτήσεις εντοπισμού πληροφοριών σε ένα κείμενο αλλά να δίνουν τη δυνατότητα στο μαθητή να χρησιμοποιεί την κριτική σκέψη, όπως να βγάζει συμπεράσματα βασισμένος στα στοιχεία του κειμένου, να συνοψίζει, να εκφράζει απόψεις, να διορθώνει λάθη και άλλες δραστηριότητες που θα κρατήσουν αμείωτο το ενδιαφέρον και την προσοχή του.

Βέβαια βασική προϋπόθεση για να επιτευχθούν όσα αναφέρθηκαν στην παραπάνω παράγραφο είναι η κατάλληλη επιλογή κειμένου από τον εκπαιδευτικό. Αυτό πρέπει να αρμόζει στο μαθησιακό και ηλικιακό επίπεδο του μαθητή, να είναι προσεκτικά επιλεγμένο ώστε να ταιριάζει, όσο είναι δυνατόν, στα ενδιαφέροντα των μαθητών και να ανταποκρίνεται στις επικοινωνιακές τους ανάγκες. Σε αντίθετη περίπτωση οι μαθητές βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα κείμενο που μπορεί να είναι πολύ εύκολο ή πολύ δύσκολο για το γλωσσικό τους επίπεδο με αποτέλεσμα να χάνουν το ενδιαφέρον τους ή να αποθαρρύνονται αντίστοιχα. Επίσης, ένα κείμενο που δεν ταιριάζει στην

ηλικιακή τους ωριμότητα μπορεί να τους κάνει να αισθανθούν άβολα ή ανεπαρκείς καθώς δεν θα έχουν τις απαραίτητες προϋπάρχουσες γνώσεις για να κατανοήσουν την επικοινωνιακή περίσταση.

Εν κατακλείδι, ο εκπαιδευτικός επιφορτίζεται με την ευθύνη να φέρει τους μαθητές της ξένης γλώσσας σε επαφή με μια όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία κειμένων που θα μπορούσαν ίσως να συναντήσουν και σε αυθεντικές περιστάσεις. Άλλωστε, αυτός ακριβώς είναι και ο στόχος του ξενόγλωσσου μαθήματος, δηλαδή να προετοιμάσει τους μαθητές έτσι ώστε να κατορθώσουν να αντεπεξέλθουν στη χρήση της ξένης γλώσσας όταν χρειαστεί.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αγωνίζονται για ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο, που θα μορφώνει χωρίς εξαιρέσεις, αποκλεισμούς και κατηγοριοποιήσεις, θα αποδέχεται την κοινωνική και την πολιτισμική διαφορετικότητα και θα διδάσκει τις ανθρώπινες αξίες : την αλληλεγγύη, τον σεβασμό και την αποδοχή του άλλου, όποιος και να είναι αυτός. Ο στόχος πρέπει να είναι, ότι κανένας μαθητής δεν πρέπει να μένει εκτός σχολείου και προς αυτήν την κατεύθυνση έχει πολλά να προσφέρει ο ευαίσθητος, ανθρωπιστής και επιμορφωμένος εκπαιδευτικός, καλλιεργώντας την αυτοεκτίμηση, τον αυτοσεβασμό, την επικοινωνία και τη συνεργασία, βοηθώντας όλους τους μαθητές να διαχειριστούν τα συναισθήματα, τις αποτυχίες και τις επιτυχίες τους.

Διεκπεραιώνοντας την εργασία, αξίζει να τονιστεί ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο είναι αντικείμενο σεβασμού και προστατεύει το ελληνικό κράτος. Όλοι οι άνθρωποι – παιδιά και ενήλικες - έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση και στη μόρφωση ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής, οικονομικής κατάστασης ή κοινωνικής θέσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.

- Αθανασίου, 2002 = Λ. Αθανασίου, *Η διδασκαλία της ξένης γλώσσας στο σχολείο. Μία ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση - Διαπολιτισμική εκπαίδευση*, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2002.
- Δαμανάκης, 2007 = Μ. Δαμανάκης, *Ταυτότητες και εκπαίδευση στη διασπορά*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2007.
- Καραντζόλα - Φλιάτουρας, 2004 = Ε. Καραντζόλα και Α. Φλιάτουρας, *Γλωσσική αλλαγή*, εκδόσεις Νήσος, Αθήνα 2004.
- Κωνσταντίνου, 1998 = Χ. Κωνσταντίνου, *Σχολική Πραγματικότητα και Κοινωνικοποίηση του Μαθητή*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1998.
- Νικολάου, 2011 = Γιώργος Νικολάου, *Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον - Βασικές αρχές*, Σειρά : Σχολείο – Θεωρία και πράξη, εκδόσεις Πεδίο, Δεκέμβριος 2011.
- Τριάρχη – Herrmann, 2000 = Βασιλική Τριάρχη – Herrmann, *Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία – Μια ψυχογλωσσική προσέγγιση*, Διαπολιτισμική παιδαγωγική, Gutenberg, 2000.

2. Ξενογλώσση βιβλιογραφία.

- David Goodman, 2012 = David Goodman (2012), *China's Peasants and Workers: Changing class identities* (with Beatriz Carillo) Edward Elgar, Cheltenham, σ. 164.
- Pestalozzi, 2018 = Gabriel Compayrè, *Pestalozzi and elementary education - Classic Reprint Series*, Forgotten Books, November 2018.
- Tabors, 2004 = Roskos K.A., Tabors P.O., Lenhart L.A., (2004) *Oral language and early literacy in preschool: talking, reading and writing*, (Newark, NJ, International Reading Association).